

Kryžius Nemunaityje, Alytaus aps., Alytaus r.
Nemunaičio mst., Unikalus objekto kodas 14718

**POLICHROMIJOS TYRIMAI
SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS**

Vilnius, 2011- birželis

UŽSAKOVAS: Alytaus rajono savivaldybės administracija

OBJEKTAS: Kryžius Nemunaityje, Alytaus aps., Alytaus r.
Nemunaičio mst., Unikalus objekto kodas 14718

ETAPAS: Priešprojektiniai darbai PD

DALIS: Polichromijos tyrimai, projektas PTP

POLICHROMIJOS TYRIMAI
SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS

AUTORĖ:

Vilnius, 2011 m. birželis

TURINYS

1. Titulinis lapas.
2. Leidimas atlikti kultūros paveldo objekto tvarkomuosius paveldosaugos darbus.
3. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialisto atestatas.
4. Polichromijos tyrimų ir spalvinio atstatymo projekto aiškinamasis raštas istorinė apžvalga.
5. Polichromijos tyrimų aprašymas
6. Spalvinė retrospekcija. I etapas. Bendras vaizdas
7. Spalvinė retrospekcija. Fragmentas.
8. Spalvų pavyzdžių lentelė.
9. Spalvinė retrospekcija. II etapas. Bendras vaizdas
10. Foto ir zondu sužymėjimas. Bendras vaizdas.
11. Foto ir zondu sužymėjimas. Fragmentas
12. Foto ir zondu fiksacija 3F, 4F
13. Foto ir zondu fiksacija 5F, 6F, 7F
14. Foto ir zondu fiksacija 8F, 9F, 10F
15. Foto ir zondu fiksacija 11F, 12F, 13F
16. Foto ir zondu fiksacija 14F, 15F, 16F
17. Foto ir zondu fiksacija 17F, 18F, 19F
18. Foto ir zondu fiksacija 20F, 21F, 22F, 23F.

KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS ALYTAUS TERITORINIS PADALINYS

(išdavusios institucijos pavadinimas)

**LEIDIMAS
ATLIKTI KULTŪROS PAVELDO OBJEKTO TVARKOMUOSIUS PAVELDOSAUGOS
DARBUS**

2011-05-26

(data)

Nr. 01(T-01)

ALYTUS

(sudarymo vieta)

Kultūros paveldo objekto Kryžius Nemunaičio mstl., Alytaus r.

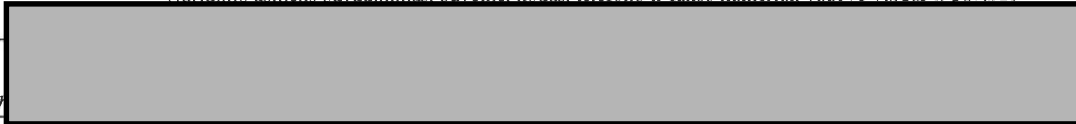
(pavadinimas, adresas,

(unikalus kodas 14718)

unikalus Kultūros vertybių registro kodas, unikalus Nekilnojamojo turto registro kodas)

valdytojui Alytaus rajono savivaldybės administracija, I.k. 188718528, Pulko g. 21, Alytus, tel. 831555530

(juridinio asmens pavadinimas, buveinė, kodas, telefono ir fakso numeriai, vadovo vardas ir pavardė

arba fizinio asmens vardas, pavardė, telefonas, nuolatinės gyvenamosios vietos adresas)

Leidžiama atlikti šiuos tvarkomuosius paveldosaugos darbus Atlikti polichrominius tyrimus

pagal tvarkomųjų paveldosaugos darbų projektą Kryžiaus Nemunaičio mstl. (unikalus kodas 14718)

tvarkomųjų paveldosaugos darbų projektas, polichromijos tyrimai

(projekto pavadinimas,

kurį parengė

(rengėjo vardas ir pavardė, atestato Nr., telefono/fakso Nr., el.pašto adresas)

kurio paveldosaugos (specialiąją) ekspertizę atliko

(vardas, pavardė,

atestato Nr., telefono/fakso Nr., el. pašto adresas)

Papildomi paveldosaugos reikalavimai atliekant tvarkomuosius paveldosaugos darbus

Vyrens. valstybinis inspektorius,
atliekantis vedėjo funkcijas

(pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Leidimas įteiktas:

Polichromijos tyrimų vadovė

(valdytojo ar jo įgalioto asmens pareigų pavadinimas)

(data)

KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS
PRIE KULTŪROS MINISTERIJOS

NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS SPECIALISTO ATESTATAS

VEIKLOS RŪŠIS - TAIKOMŲJŲ MOKSLINIŲ ARDOMŲJŲ TYRIMŲ VYKDYMAS,
SPECIALIZACIJA - POLICHROMIJOS IR SIENŲ TAPYBOS TYRIMAI;
TREČIA KAT.

VEIKLOS RŪŠIS - TVARKOMŲJŲ PAVELDOSAUGOS DARBŲ PROJEKTŲ RENGIMAS,
SPECIALIZACIJA - ARCHITEKTŪRINĖS POLICHROMIJOS IR SIENŲ TAPYBOS PROJEKTAI;
TREČIA KAT.

VEIKLOS RŪŠIS - PAVELDOSAUGOS (SPECIALIOSIOS) EKSPERTIZĖS ATLIKIMAS
SPECIALIZACIJA - NEKILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ VERTINIMO SPECIALIOJI EKSPERTIZĖ -
DAILĖS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO;
EKSPERTIZĖS SPECIALISTO KAT.

VEIKLOS RŪŠIS - TAIKOMŲJŲ PAVELDOSAUGOS DARBŲ ATLIKIMAS,
SPECIALIZACIJA - DEKORATYVINIŲ DANGŲ, DEKORATYVINIO TINKO, TINKUOTŲ DAŽYTŲ PAVIRŠIŲ DARBAI;
TREČIA KAT.

Atestatas galioja iki

(data)

Kultūros paveldo departamento
prie Kultūros ministerijos
direktorius

Atestavimo komisijos pirmininkas

Kryžius Nemunaityje, Alytaus aps., Alytaus r.
Nemunaičio mst., Unikalus objekto kodas 14718

POLICHROMIJOS TYRIMŲ IR SPALVINIO ATSTATYMO PROJEKTO

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Istorinė apžvalga

Nemunaityje miestelio aikštėje gatvių sankryžoje 1933-1934 m. iš betono buvo išlietas Kryžius. Ankstyvą 1935 metų pavasarį buvo užbaigta jo apdaila, nutinkuotas pagerintos kokybės tinku. Jame buvo iškalta Eucharistinio kongreso emblema su įrašu „KRISTUI / Šventaisiais 1934 metais / Tu mums liūdysi / Golgotos įvykių / Jubiliejų. Nemunaičio parapijoje buvo Šv.Pranciškaus III ordino kongregacija, Kaišiadorių vyskupas pavedė klebonui kun. Adalbertui Vaitiekui Želniai (1896–1973) iškilmingai pašventinti šį jubiliejinį paminklą. 1935 metų gegužės pirmąjį sekmadienį paminklas buvo pašventintas. Klebonas taip pat pastatė prieglaudą su parapijos sale, suremontavo bažnyčią, šventoriuje įrengė Lurdo grotą. Tarybiniais metais kryžius nebuvo nugriautas, tik nuimta geležinė tvorelė, miestelio žmonės patys šiek tiek jį patvarkydavo. Paminklas didelis ir išpūdingas, buvo su dailia kaltos geležies tvorele, turintis lietuviškos mažosios architektūros bruožų.

Nemunaičio tretininkų kongregacija Nemunaityje kanoniškai buvo įsteigta iki Pirmojo pasaulinio karo, o 1916 08 03 Vilniaus vyskupijos valdytojo Michalkevičiaus nurodymu buvo naujai perrašyta, jos nariai perregistruoti. Nemunaičio tretininkų skyrius Tėvų pranciškonų Lietuvos Šv.Kazimiero provincijoje buvo užregistruotas 1922 metais. Nuo 1935 m. gegužės 27 d. iki 1936 gegužės 27 d. Šventojo Sosto paraginimu katalikai minėjo vyriausiosios Šv.Pranciškaus III ordino globėjos Vengrijos karalienės Šv.Elžbietos Našlės paskelbimo šventąja 700-ąsias metines (Ištrauka iš Sigito Jegelevičiaus monografijos „Nemunaitis ir jo parapija“, II knygos, skirtos Nemunaičio parapijos 380-osioms metinėms, išleistos 2002 m. Vilniuje Katalikų akademijos, ištrauka iš Vikipedijos, laisvosios enciklopedijos).

POLICHROMIJOS TYRIMŲ APRAŠYMAS

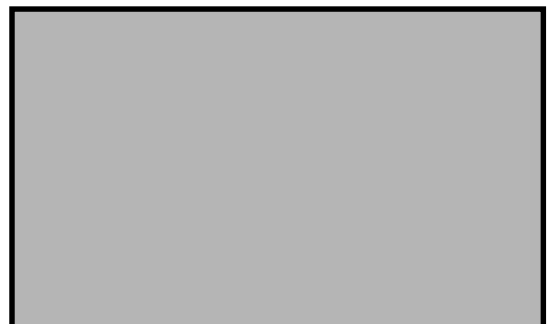
Polichromijos tyrimų darbai atlikti laikantis nustatytų tvarkybos darbų etapų. Polichromijos tyrimų metu išsiaiškinome Kryžiaus Nemunaityje dažymo-dekoravimo etapus, evoliuciją ir spalvinius sprendimus, jų raidą. Paminklas buvo remontuojamas, nekart perdažomas. Šiuo metu kryžius yra pažeistas drėgmės, nuskilusios detalės, dažų sluoksniai aptrupėję. Polichromijos tyrimai atlikti numatytoje tvarkybos darbų projekto paminklo detalių vietose.

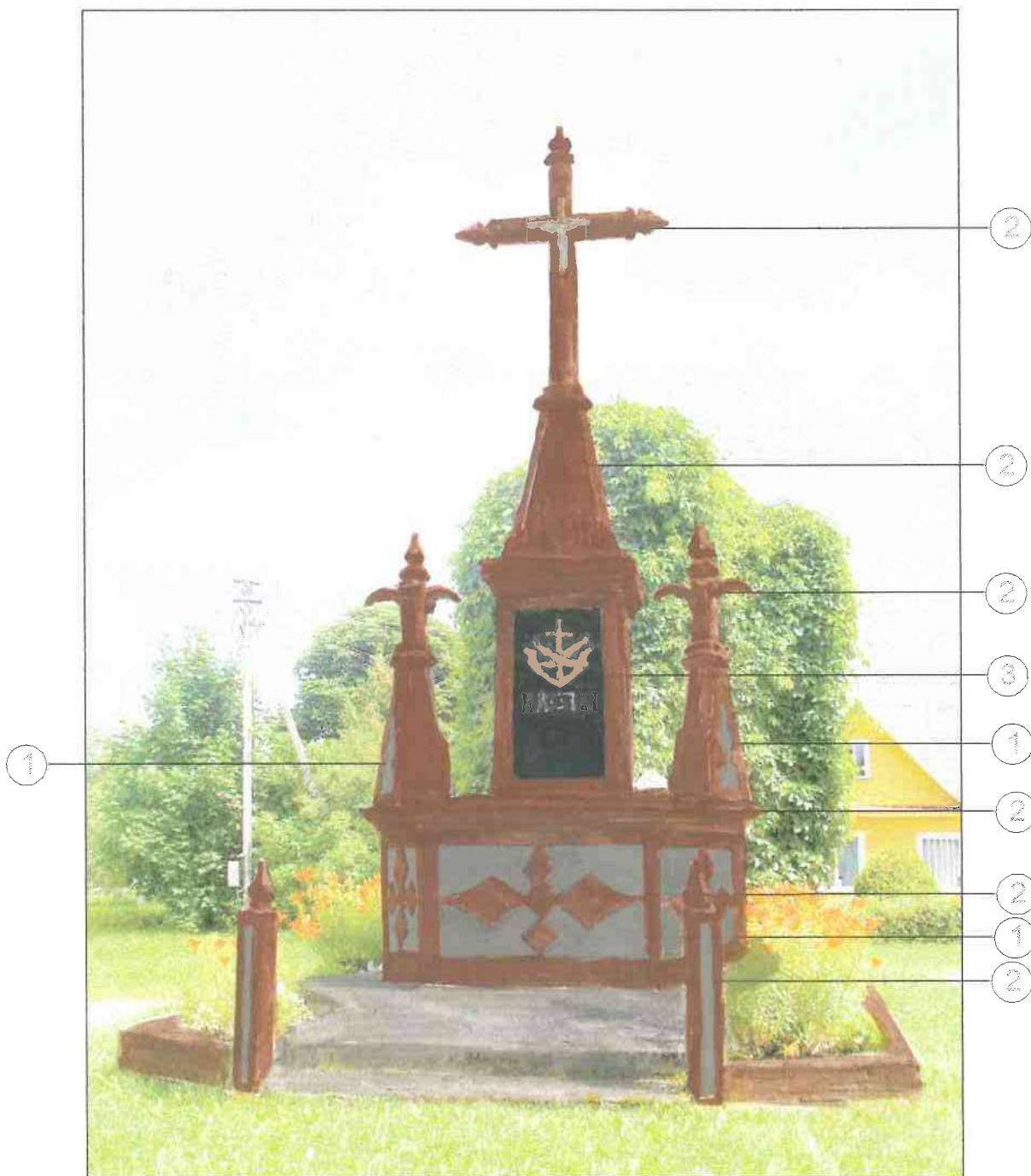
Paminklo kryžius, stilizuotos lelijos, pagrindo ir šoninių kūgio formos detalių įgilintosios vietos padengtos granitiniu tinku. Galima spėti kad, paminklo detalės ar plokštumos buvo suirusios ar sutrūkinėję ir siekiant apsaugoti nuo tolimesnio irimo jis XX a. antroje pusėje buvo gana grubiai pertinkuotas. Šio tinkavimo metu paminklo formos šiek tiek iškraipytos, nukreivinti paviršiai (žiūr. brėž.Nr.1, „Zondų ir foto sužymėjimas“ 1F). Naujasis tinkas labai tvirtas. Nukalti šį tinką ir rasti pirminį sluoksnį labai sunku, nes granitinis tinkas stipriai sukibęs su pirminiu sluoksniu ir kartu atskyla visi kiti sluoksniai. Užrašo raidės nudažytos bronzos, o fonas - aliuminio pudros dažais (žiūr. brėž.Nr.4, „Zondų ir foto fiksacija“ 5F, 6F). Emblema pirmajame sluoksnyje buvo šaltai raudonai rudos spalvos tinko, pagrindinė paminklo dalis taip pat buvo padengta šiuo tinku, vietomis jo nebėra. Vėliau buvo uždažyta oranžiniai rusva, gelsva ir balsva spalvomis. Nukryžiuotojo delnų vinių žymės buvo paryškintos ryškia raudona spalva (žiūr. brėž.Nr.4 „Zondų ir foto fiksacija“ 7F). Tinkui paruošti buvo naudojami spalvoto marmuro, granito ar kito akmens miltai, gal būt, buvo įdėta pigmento, šiuo metu spalva yra pablukusi, išsiliejusi. Paviršius buvo lygus ir tvirtas. Emblemos fono spalva buvo tamsiai juodai pilka, užrašo iškiliosios raidės irgi buvo tamsiai juosvos (žiūr. brėž.Nr.3 „Zondų ir foto fiksacija“ 3F, 4F). Visos paminklo detalės, karnizai, kryžius kampinės detalės ir pagrindo stačiakampiuose stilizuoti augaliniai motyvai buvo padengti šaltai raudonai rudos spalvos tinku, įgilintosios plokštumos padengtos tamsia pilku tinku, plokštuma su emblema pirmame sluoksnyje juodai pilkos spalvos (žiūr. brėž.Nr.5 „Zondų ir foto fiksacija“ 10F, žiūr. brėž.Nr.6 „Zondų ir foto fiksacija“ 12F, 13F, žiūr. brėž.Nr.8 „Zondų ir foto fiksacija“ 18F, 19F).

Ruošiant projektą, sprendiniai derinti su polichromijos tyrimų medžiaga.

Restauruojant paminklą, siūlome atstatyti pirminę spalvą, naudoti autentiškos sudėties tinką, medžiagas, laikytis senosios technologijos. Prieš tai nuo emblemos centrinėje paminklo plokštumoje būtina pašalinti vėlesnių uždažymų dažų sluoksnius, atkurti prarastas ar nudaužtas detales ir įtrūkimus (žiūr. brėž.Nr.1 „Spalvinė retrospekcija, I etapas, Bendras vaizdas“). Paminklo kryžius ir kitos detalės padengtos granitiniu tinku, kuris yra tvirtai prikibęs prie pagrindo, jo siūlome nešalinti, nes detalės gali subyrėti ar sutrūkinėti. Paminklo emblemos paviršių nuvalyti, palikti pirminį sluoksnį, neretusuoti, palikti esamą spalvą. Mažas išdaužas užtaisyti autentišku skiediniu.

Naudoti projekto spalvų lentelėje pateiktas spalvas (žiūr. brėž.Nr.4, „Spalvų pavyzdžių lentelė“).

PASTABA: NAUDOTIS PATEIKTA SPALVŲ PAVYZDŽIŲ LENTELE

Atest.Nr.		SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (u.o.k.14716). ALYTAUS PAS., ALYTAUS R., NEMUNAČIO mstl.		
		POLICHROMIJOS TYRIMAI SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS	Laida	
		SPALVINĖ RETROSPENCIJA, I ETAPAS BENDRAS VAIZDAS	0	
PTD	Statytojas: Alytaus rajono savivaldybės administracija	ORN.11-06-PTD-1	Lapas	Lapų
			1	4

1

2

3

PASTABA: NAUDOTIS PATEIKTA SPALVŲ PAVYZDŽIŲ LENTELE

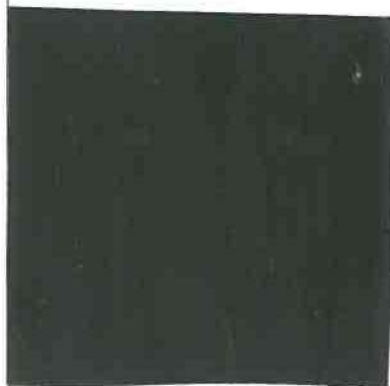
Atest.Nr.		SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (u.o.k.14718), ALYTAUS PAS., ALYTAUS R., NEMUNAČIO mstl.		
		POLICHROMIJOS TYRIMAI SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS	Leida	
		SPALVINĖ RETROSPEKCIJA FRAGMENTAS	0	
PTD	Statytojas: Alytaus rajono savivaldybės administracija	ORN.11-06-PTD-3	Lapas 3	Lapų 4

1

2

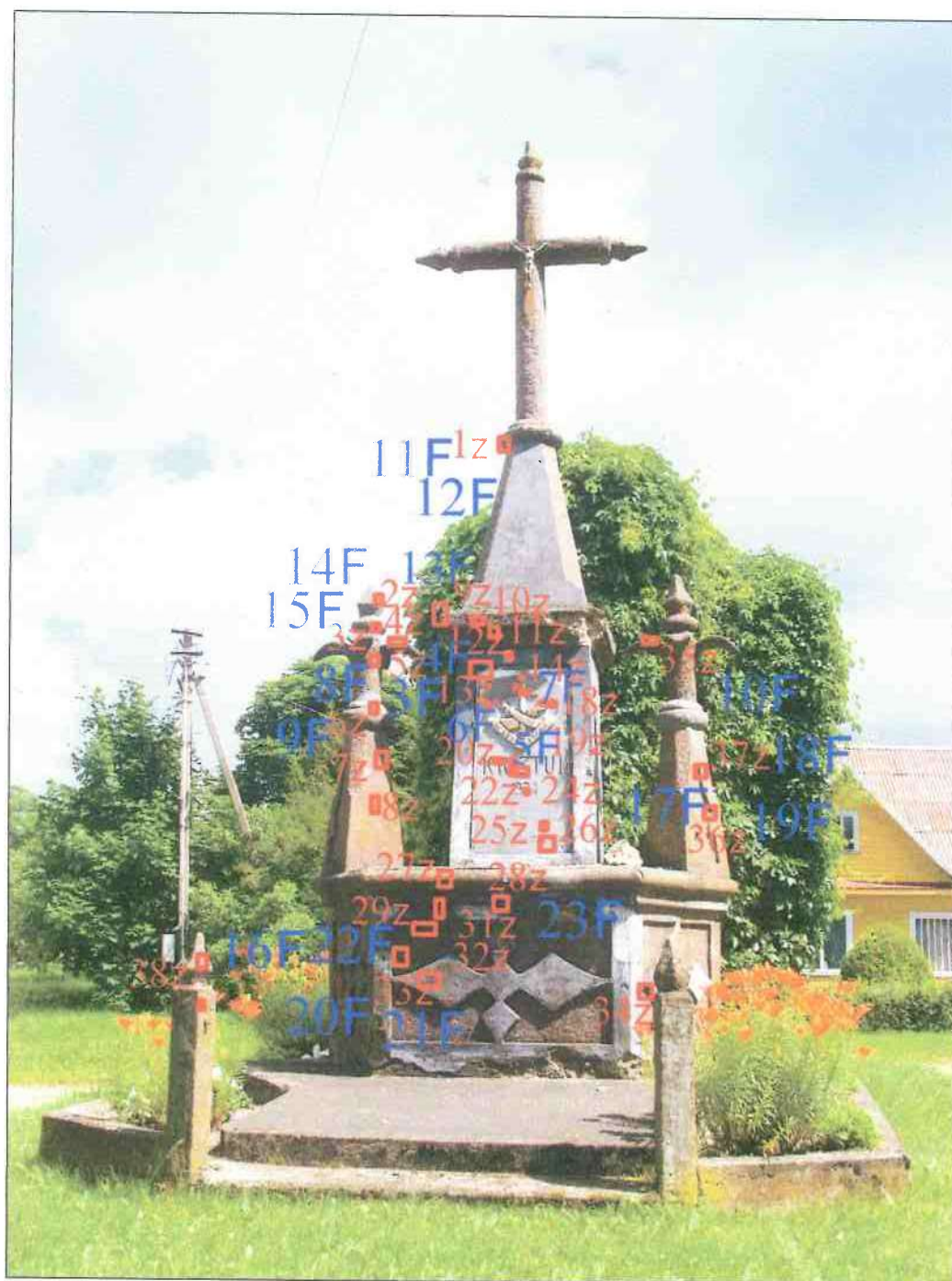
3

SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (u.o.k.14718), ALYTAUS PAS., ALYTAUS R., NEMUNAČIO metl.		
POLICHROMIJOS TYPIMAI SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS		Laida
SPALVŲ PAVYZDŽIŲ LENTELĖ		0
ORN.11-06-PTD-3	Lapas	Lapų
	3	3

		SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (u/o k 14718); ALYTAUS PAS., ALYTAUS R., NEMUTAČIO mstl.			
		POLICHROMIŠKIS TIRIMAI SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS			Laida
		SPALVINĖ RETROSPEKCIJA BENDRAS VAIZDAS			0
PD	Statytojas	Alytaus rajono savivaldybės administracija		ORN 11-05-PD-1	Lapas
					Lapu

1F

— ZONDŲ VIETŲ SUŽYMĖJIMAS
— FOTO SUŽYMĖJIMAS

		SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (u.o.k.14716), ALYTAUS PAS., ALYTAUS R., NEMUNAITYJŲ mstl.		
		POLICHROMIJOS TYRIMAI SPALVINIS ATKURIMO PROJEKTAS		Laida
		ZONDŲ IR FOTO SUŽYMĖJIMAS		0
PT	Statytojas: Alytaus rajono savivaldybės administracija	ORN.11-05-PT-1		Lapas 1
				Lapų 9

2F

— ZONDŲ VIETŲ SUŽYMĖJIMAS

— FOTO SUŽYMĖJIMAS

		SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (u.o.k 14718). ALYTAUS PAS., ALYTAUS R., NEMUNAIČIO mstl.		
		POLICHROMIJOS TYRIMAI SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS	Laida	
		ZONDŲ IR FOTO SUŽYMĖJIMAS	0	
PT	Statytojas: Alytaus rajono savivaldybės administracija	ORN.11-06-PT-2	Lapas 2	Lapų 9

13z 3F

13z 4F

		SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (u.o.k.14718), ALYTAUS PAS., ALYTAUS R., NEMUNAITICIO metl.		
		POLICHROMIJOS TYRIMAI SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS		Laida
		ZONDŲ IR FOTO FIKSACIJA 3F, 4F		0
PT	Statytojas: Alytaus rajono savivaldybės administracija	ORN.11-06-PT-3	Lapas	Lapų
			3	9

20z 5F

12z 6F

14z 7F

		SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (u.p.k. 14718), ALYTAUS PAS., ALYTAUS R., NEMUVAICIO mstl.		
		POLICHROMIJOS TYRIMAI SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS		Laida
		ZONDŲ IR FOTO FIKSACIJA 5F, 6F, 7F		0
		ORN.11-06-PT-4		Lapas 4
PT	Statytojas:	Alytaus rajono savivaldybės administracija		Lapų 9

5z 8F

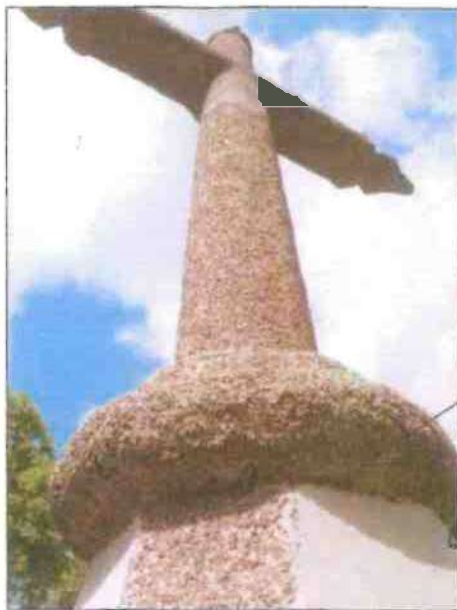

5z 9F

37z 10F

		SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (u.o.k.14718), ALYTAUS PAS., ALYTAUS R., NEMUNAICIO mstl.		
		POLICHROMIJOS TYRIMAI SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS		Laida
		ZONDŲ IR FOTO FIKSACIJA 8F, 9F, 10F		0
PT	Statytojas: Alytaus rajono savivaldybės administracija	ORN.11-00-PT-5	Lapas	Lapų
			5	9

1z 11F

1z 12F

9z 13F

		SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (v. a. l. 14718), ALYTAUS RAS. ALYTAUS R., NEMUNAITIS mstl.		
		POLICHROMIŠIOS TĖRŲNŲ SPALVŲ ISATKŪRIMO PROJEKTAS		Laida
		ZONŲ IR FOTO PIRSAČIA 11F, 12F, 13F		0
PT	Statytojas: Alytaus rajono savivaldybės administracija	ORN.11-03-PT-0	Lapso 0	Lapy 9

2z 14F

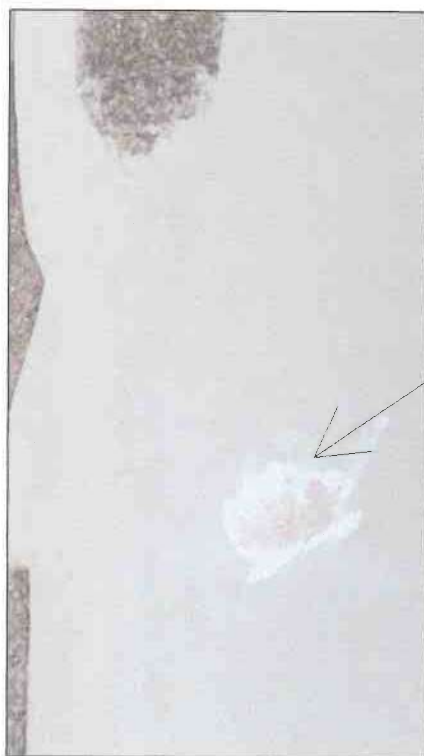

3z 15F

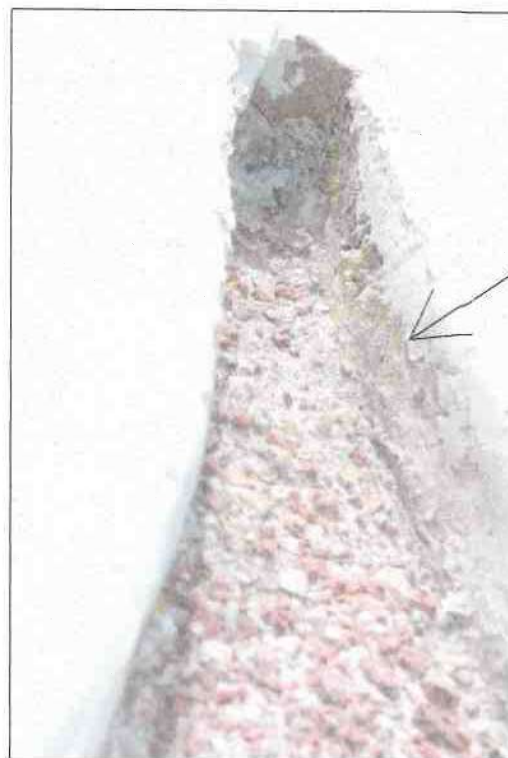

38z 16F

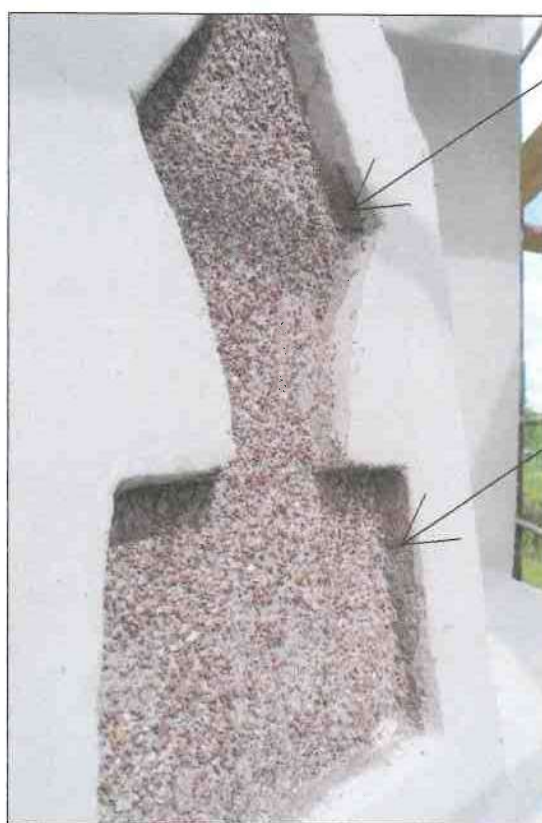
		SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (u.o.k.14718), ALYTAUS PAS., ALYTAUS R., NEMUVAICIO mstl.		
		POLICHROMIJOS TYRIMAI SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS		Laida
		ZONDŲ IR FOTO FIKSACIJA 14F, 15F, 16F		0
PT	Statytojas: Alytaus rajono savivaldybės administracija	ORN.11-06-PT-7	Lapas	Lapų
			7	9

36z 17F

37z 18F

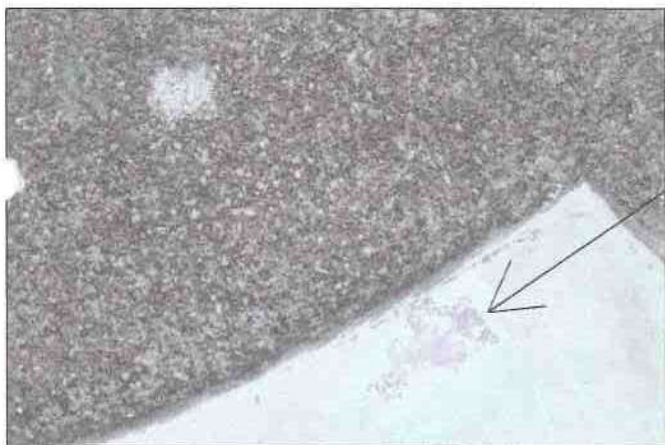

36z 19F

		SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (u.o.k.14716), ALYTAUS PAS., ALYTAUS R., NEMUNAČIO mstl.		
		POLICHROMIJOS TYRIMAI SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS		Laida
		ZONDŲ IR FOTO FIKSACIJA 17F, 18F, 19F		0
PT	Statytojas: Alytaus rajono savivaldybės administracija	ORN.11-08-PT-8		Lapas
				8
				9

27z 20F

33z 21F

29z 22F

28z 23F

				SENASIS KRYŽIUS NEMUNAITYJE (u.o.k.14716), ALYTAUS PAS., ALYTAUS R., NEMUNIAČIO mstl.		
				POLICHROMIJOS TYRIMAI SPALVINIS ATKŪRIMO PROJEKTAS		Laida
				ZONDŲ IR FOTO FIKSACIJA 20F, 21F, 22F, 23F		0
PT	Statytojas: Alytaus rajono savivaldybės administracija			ORN.11-06-PT-9		Lapas
						Lapu
						9
						9